

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

СЕКЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА
СВІТОВОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ»

Булик Максим,
кандидат політичних наук, доцент, завідувач
кафедри політології та міжнародних відносин,
Маріупольський державний університет;
Іванов Антон,
1 курс, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти, денна форма навчання,
ОНП «Політологія»,
Маріупольський державний університет

ЗІРКИ ТА ВЛАДА: ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ «СЕЛЕБРІТІ-ПОЛІТИКІВ»

В епоху постмодерну вибори стають не лише питанням внутрішньої політики, але й глобальної взаємодії. Зміна адміністрацій призводить до перегляду зовнішньої політики, що матиме глобальні наслідки, включаючи зміну стратегічних альянсів або політичних пріоритетів. Для України, як держави, що веде війну за своє існування і має пряму залежність від зовнішньої допомоги результати виборів в країнах-союзниках (і не тільки) мають критично важливе значення. Дослідження чинників, які впливають на сучасні електоральні пріоритети за умов кризи ідеологій та прихід до влади осіб, які не пройшли через жорна політичного життя (тут - «селебріті-політиків»), безпосередньо стосується долі нашої країни. «Нормальній політиці прийшов кінець, ... прийняття рішень виборцями стало набагато більш нестабільним, що робить результати виборів менш передбачуваними», - зазначають німецькі дослідники, характеризуючи «нову еру виборчої нестабільності» [5]. Так званий ефект антиполітичної альтернативи, коли сучасна велика політика перетворилась на змагання особистостей, за думкою експертів, має різновекторний потенціал: від цінного ресурсу для підтримки легітимності та практики демократичного елітизму [1], до повного заперечення [3].

Проблема ролі медійного іміджу у виборчих кампаніях, яка виводить на політичну арену «селебріті-політиків» та сам феномен «політиків - не політиків», обумовлена ключовими аспектами сучасного політичного і суспільного життя. Зростаюча тенденція та

вирішальна роль сучасних медійних технологій та соціальних мереж у формуванні суспільної думки виборців значно впливає на їх політичні вподобання та поведінку під час виборів. За таких умов зростає та розповсюджується тенденція до обрання на політичні посади не представників традиційних політичних сил (певної політичної ідеології) з їх політичними програмами чи професійними якостями кандидата, а осіб, які здобули медійну популярність у шоу-бізнесі, спорті, журналістиці (Бeppe Грілло, Д. Трамп, Імран Хан, В. Зеленський тощо). Використання «селебріті-політиками» своєї популярності до залучення електорату створює нові виклики для традиційної політичної системи. Зокрема, відбувається суттєва трансформація самих виборчих кампаній, де ключову роль відіграють стратегії просування медійного іміджу кандидата, що, у свою чергу, змінює методи ведення політичної боротьби та вимагає нових підходів до аналізу політичних процесів. Вивчення соціально-психологічних аспектів феномену «селебріті-політиками» дозволяє зрозуміти, як суспільні уподобання та психологічні механізми впливають на політичну поведінку, взаємодію між політиками та виборцями, дають можливість спрогнозувати політичні тренди. Україна зараз обіймає мабуть найпочесніше місце у світовій практиці, де відомі особи прагнули та створили політичну кар'єру. Аналіз феномену В. Зеленського та «95 кварталу» надають можливість краще усвідомити такі процеси в контексті української політики, особливо за умов російської агресії.

У світовій практиці феномен «селебріті-політиків» є відносно новим, але вже досить визнаним проблемним аспектом політичної науки. Значущість ролі медійного іміджу у виборчих кампаніях та спосіб взаємодії політиків з виборцями привертають увагу політичних експертів, вчених політологів, соціологів, психологів тощо. Вважається, що дослідження феномену селебріті-політиків почалося з вивчення таких постатей, як Рональд Рейган, Арнольд Шварценеггер і Дональд Трамп у США. Разом з тим, Альфред Арчер та Аманда Коустон вважають, що у дискусіях про роль знаменитостей у політиці «нема нічого нового», наводячи приклади попередніх досліджень: К. Райт Міллза, який критикував роль, що відіграють селебріті в американському суспільстві, стверджуючи, що необхідно увійти у світ знаменитостей, щоб досягти влади та престижу [1]; Н. Постмана [4], який вважав, що феномен виходу знаменитостей на політичну арену перетворює політику на сектор індустрії розваг. Також, згадані вище автори Альфред Арчер, Аманда Коустон та Бенджамін Метісон і Махтельд Геускенс у 2020 р. стверджували, що участь знаменитостей у демократичній політиці є проблематичною, оскільки знаменитості мають значний рівень епістемної влади (тут - здатність впливати на те, у що вірять люди), яка не пов'язана з жодним відповідним досвідом [2]. Зазначена проблема у політологічному дискурсі має дискусійний характер,

відрізняється різноманітністю концептуальних підходів та, відповідно, оціночних суджень щодо ролі у змінах традиційної політичної системи та виборчому процесі.

Проблемними аспектами та прогалинами у комплексному дослідженні феномену «селебріті-політиків» є: 1) відсутність єдиного методологічного підходу, що значно ускладнює порівняльний контекст; 2) більшість досліджень зосереджена на короткотривалих впливах медійного іміджу (як-то, результат виборів), в той час, як довготривалі ефекти залишаються поза межами предметного поля.

Дослідження феномену селебріті-політиків та ролі медійного іміджу у виборчих кампаніях є важливим та актуальним напрямком сучасної політології. Відповідно до сучасних досліджень, медійний імідж суттєво впливає на електоральний успіх політиків, що робить цю тему надзвичайно важливою для розуміння сучасних політичних процесів. Проте, існує низка прогалин, які потребують подальших досліджень, особливо в контексті довготривалих ефектів та прогнозування змін традиційної політичної системи, зокрема: впливу медійного іміджу селебріті-політиків на формування їх виборчі кампаній; використання «селебріті-політиками» специфічних стратегій для створення успішного медійного іміджу; відмінності впливу медійного іміджу на електорат порівняно з традиційними політиками; соціально-психологічні фактори, що визначають ефективність медійного іміджу «селебріті-політиків»; медійні інструменти та платформи, які використовуються для створення та просування іміджу «селебріті-політиків» тощо.

Література

1. Archer A., Cawston A. Celebrity Politics and Democratic Elitism. *Springer. Topoi* (2022) 41:33–43. Published online: 11 October 2021. – URL: https://www.researchgate.net/publication/355182898_Celebrity_Politics_and_Democratic_Elitism
2. Archer A., Amanda C., Matheson B., Geuskens M. Celebrity, Democracy, and Epistemic Power. *Perspectives on Politics*. Vol. 18, Issue 1. March, 2020. Pp. 27–42. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/perspectives-on-politics/article/celebrity-democracy-and-epistemic-power/5A5C8CE586D7826BEB22916CF3BD6B3>
3. Michael G. Celebrity culture now infects our democracy. *Acron Beacon Journal*. 17 August 2018. URL: <https://eu.beaconjournal.com/story/opinion/columns/2018/08/18/michael-gerson-celebrity-culture-now/10569580007/>
4. Postman Neil. *Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in the Age of Show Business*. First published in the United States of America by Viking Penguin Inc. 1985. 184 p. \
5. Schmitt-Beck R., Roßteutscher S., Schoen H., Weßels B., Wolf C. *A New Era of Electoral Instability*. In: Schmitt-Beck R., Roßteutscher S., Schoen H., Weßels B., Wolf C. (Ed.). Oxford: The Changing German Voter, Oxford University Press, 2022. P. 3-24. URL:

Грідіна Ірина,
докторка історичних наук, професорка, професорка кафедри
політології та міжнародних відносин,
Маріупольський державний університет;
Булик Максим,
кандидат політичних наук, доцент, завідувач кафедри
політології та міжнародних відносин,
Маріупольський державний університет

ПРИМУСОВА ПАСПОРТИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДКОРЕННЯ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

Питання примусової паспортизації в умовах військової агресії набуває особливого значення в контексті сучасних міжнародних відносин. Російська Федерація, починаючи з 2014 року, використовує цей інструмент не лише як механізм інтеграції тимчасово окупованих територій, але й як засіб примусу до колаборації та упокорення місцевого населення. Масове нав'язування російського громадянства порушує основоположні принципи міжнародного права, зокрема Гаазьку та Женевську конвенції, і створює умови для довготривалої соціальної та політичної інтеграції окупованих територій до складу РФ. Примусова паспортизація не тільки юридично закріплює окупаційний режим, а стає символом підкорення місцевого населення.

Потужним й ефективним інструментом легітимації незаконних процесів — тотального контролю та репресій, які відбуваються на загарбаних територіях, - є процес нав'язування державою окупантом російського громадянства [1]. Інструменталізована паспортизація перетворилась не просто на бюрократичне завдання, але втілює стратегічні зусилля окупаційної влади з узаконення свого контролю та зміни ідентичності місцевого населення. За створення умов, коли відмова від російського паспорта (громадянства) може призвести до втрати майнових прав, роботи, соціальних виплат, медичної допомоги або навіть депортації чи ув'язнення, населення тимчасово окупованих територій змушене обирати між фізичним виживанням і юридичною лояльністю до окупаційної